

УДК 373.2:811.111(4+477)

DOI: [10.35619/pse.vi6.171](https://doi.org/10.35619/pse.vi6.171)

Андрій ВИШНЕВСЬКИЙ

аспірант кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного
університету ім. Івана Франка,
м. Дрогобич, Україна
ORCID: 0009-0003-0369-9910
e-mail: vyshnevskyi92@gmail.com

РАННЄ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА В УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ НОРМ І ПРАКТИКИ

Анотація. У статті представлено порівняльний аналіз нормативно-правової бази та практики раннього навчання англійської мови дітей дошкільного віку у чотирьох країнах Європейського Союзу (Швеція, Німеччина, Франція, Іспанія) і в Україні. Джерельну базу склали офіційні документи Eurydice, Eurostat, національних міністерств освіти та чинна нормативна база України. Виокремлено три моделі впровадження: централізовано-обов'язкову (Франція), децентралізовано-добровільну (Німеччина) та регіонально-програмну (Іспанія); шведський випадок розглянуто як контр-приклад моделі без раннього обов'язку. Продемонстровано, що Україна, запровадивши обов'язкове вивчення англійської мови для дітей п'ятирічок з 1 вересня 2026 р., рухається в напрямі французької моделі, проте без аналогічного методичного забезпечення. Запропоновано низку рішень, придатних для адаптації до української реальності – обмеження тривалості сесій (15 хв), часткова ставка вчителя англійської (за німецьким зразком), партнерство з міжнародними організаціями (за іспанським зразком).

Ключові слова: раннє навчання іноземної мови, дошкільна освіта, англійська мова, порівняльна педагогіка, освітня політика, Eurydice, *éveil à la diversité linguistique*, bilingual education programme.

Постановка проблеми. Прийняття Закону України від 04.06.2024 року №3760-ІХ «Про застосування англійської мови в Україні» синхронно із Законом України від 06.06.2024 року № 3788-ІХ «Про дошкільну освіту» зі змінами за роки незалежності стало кардинальною зміною освітньої політики у сфері раннього іншомовного навчання. З 1 вересня 2026 року вивчення англійської мови для дітей п'яти-шестирічного віку стає обов'язковою складовою освітнього процесу в усіх закладах дошкільної освіти України.

Норма запроваджується у складних умовах. Повномасштабна війна, внутрішнє переміщення мільйонів сімей, руйнування інфраструктури дошкілля, кадровий дефіцит вихователів зі знанням англійської мови – усе це звужує ресурси для якісної реалізації. За відомостями МОН України, станом на 1 червня

2024 р. в Україні функціонувало 11 918 закладів дошкільної освіти (8665 – у очній формі, 1933 – у дистанційній, 1320 – у змішаній); загальне охоплення дошкільною освітою дітей дошкільного віку складало 73,1% (МОН України, 2024). Згідно з інформацією Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, з початку повномасштабної агресії РФ зруйновано 127 закладів дошкільної освіти та пошкоджено 940, (Уповноважений ВРУ, 2023). Дослідження ЮНІСЕФ в Україні (2024) фіксує, що 43% дітей віком до 5 років не мають змоги відвідувати дитячий садок через нестачу безпечних приміщень і нефункціональний стан інфраструктури.

Аналіз досвіду країн ЄС у такій ситуації набуває практичної ваги. Європейські освітні системи десятиліттями розв'язували проблеми раннього іншомовного навчання у різних соціально-економічних та політичних умовах. Зіставлення нормативної бази, моделей імплементації та інституційних механізмів дозволяє виокремити певні рішення, придатні для адаптації в українських реаліях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Системний огляд раннього навчання іноземних мов у країнах ЄС подають звіти Eurymed – інформаційної мережі Європейської комісії, насамперед видання «Key Data on Teaching Languages at School in Europe» [20], що охоплює 39 освітніх систем. У сегменті дошкільної освіти ключове значення мають національні освітні програми: Läroplan för förskolan Lpfö 18 у Швеції [27], Programme d'enseignement de l'école maternelle у Франції [25], Real Decreto 95/2022 в Іспанії [26], а також освітні плани (Bildungspläne) 16 федеральних земель Німеччини [20].

У вітчизняній науковій літературі теоретико-методологічні засади раннього навчання іноземної мови у дошкільній розкрито в роботах А. Богущ, засновниці української наукової школи дошкільної лінгводидактики (Богущ, 2013), та Т. Шкваріної, авторки канонічного посібника з методики навчання іноземної мови дошкільників [12]. Особливості іншомовної комунікативної компетентності дітей дошкільного віку та психологічні передумови раннього навчання іноземної мови розглядає О. Нікітіна [9]. Однак системного порівняльного аналізу нормативної бази і практики саме у віковому сегменті 3–6 років в українській педагогіці на сьогодні бракує.

У міжнародних дослідженнях концептуальною опорою слугують теорія мовного менеджменту Б. Спольські [28] та модель Family Language Policy Е. Ланзи [21].

Мета статті – здійснити порівняльний аналіз нормативної бази та практики раннього навчання англійської мови дітей дошкільного віку у вибраних країнах ЄС і в Україні з метою виявлення моделей, придатних для адаптації до українського освітнього сегменту.

Об'єкт дослідження – системи раннього навчання іноземної мови у дошкільній освіті.

Предмет дослідження – нормативно-правова база та практика впровадження раннього навчання англійської мови у дошкільному секторі чотирьох країн ЄС і України.

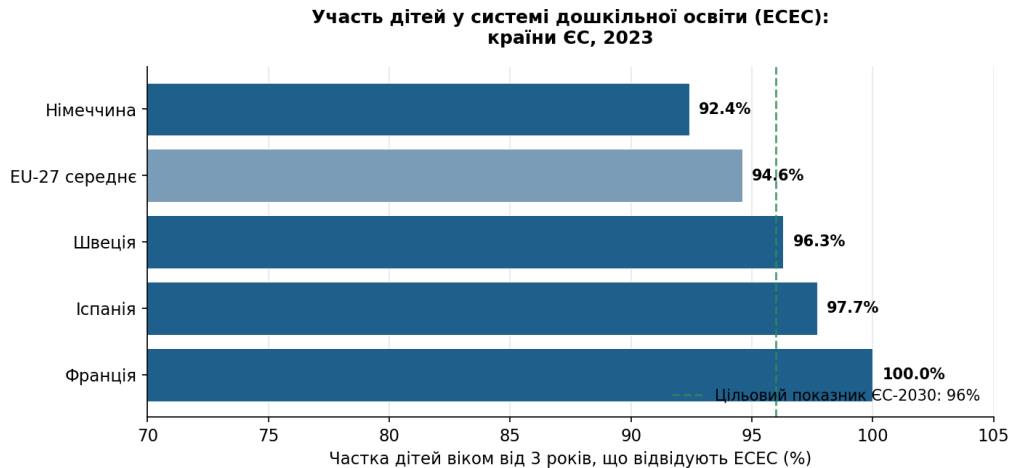
Для аналізу обрано чотири країни ЄС за такими критеріями: (а) репрезентація різних типів освітнього регулювання – централізованого, регіонально-децентралізованого та федерального; (б) наявність задокументованої практики раннього іншомовного навчання у дошкільлі. Швеція представляє північноєвропейську модель без раннього обов'язкового іноземного навчання у дошкільлі; Німеччина – федеративну модель з варіативними рішеннями на рівні земель; Франція – централізовано-обов'язкову модель «*éveil à la diversité linguistique*» з 4 років; Іспанія – регіонально-програмну модель партнерства з British Council. Україна виступає об'єктом порівняльного зіставлення з огляду на запровадження обов'язкового раннього навчання англійської мови з 1 вересня 2026 р.

Завдання дослідження:

- 1) систематизувати нормативно-правову базу раннього іншомовного навчання у визначених країнах;
- 2) описати практику імплементації відповідних норм на муніципальному, регіональному та інституційному рівнях;
- 3) подати порівняльну характеристику ключових параметрів (вік початку, тривалість сесій, кадрові вимоги, охоплення);
- 4) сформулювати рекомендації для української системи дошкільної освіти.

Методи дослідження: контент-аналіз нормативно-правових документів; статистичний аналіз даних Eurostat і Eurymice; порівняльно-педагогічний метод; документально-аналітичний метод.

Виклад основного матеріалу. Дошкільна освіта (Early Childhood Education and Care, ECCE) у країнах ЄС наближається до цільового показника Європейського освітнього простору 2030: щонайменше 96% дітей віком від 3 років до старту обов'язкової початкової освіти мають бути охоплені ECCE. Станом на 2023 рік середній показник ЄС-27 дорівнював 94,6%, а вісім країн уже перевищили цільову позначку. Лідерами є Франція (100%), Бельгія (98,0%) і Іспанія (97,7%); серед країн нашої вибірки до понад 96% наблизилась Швеція (96,3%), Німеччина залишається на рівні близько 92,4% [16; 18].

Рис. 1. Участь дітей віком від 3 років у ЕСЕС у вибраних країнах ЄС, 2023 (за даними Eurostat ЕСЕС, 2025)

У початковій школі ЄС у 2023 році англійську мову вивчали 82,6% учнів. У країнах вибірки показники такі: Іспанія – 99,4%, Франція – 92,5%, Швеція – 90,1%, Німеччина – близько 76% (з істотною варіацією за землями) [19]. На дошкільному рівні картина якісно інша: формальна обов’язковість раннього навчання іноземної мови до старту початкової школи зафіксована в національних документах лише у двох з чотирьох країн вибірки – Франції (з 4 років) та Іспанії (регіонально, з 3 років в окремих автономіях).

Рис. 2. Частка учнів початкової школи (ISCED 1), які вивчають англійську мову, 2022/23 (за даними Eurostat Foreign language, 2025)

Швеція: пріоритет шведської мови, англійська пізніше

Шведська ЕСЕС регулюється Законом про освіту (Skollagen 2010:800) та обов’язковим Куррикулумом для дошкілля Läroplan för förskolan Lpfö 18 (Skolverket, 2018). Förskola охоплює дітей віком 1–5 років і є добровільною; охоплення складає близько 96,3% [18]. Förskoleklass – обов’язковий рік перед школою – з 6 років, обов’язкова шкільна освіта починається з 7 років. Куррикулум Lpfö 18 не передбачає вивчення іноземної мови у förskola; документ

зосереджується на розвитку шведської мови з підтримкою рідних мов дітей-мігрантів. Англійська як основний предмет з'являється в обов'язковій школі: переважно в усіх муніципалітетах – з третього класу (близько 9 років).

У Стокгольмі, Гетеборзі, Мальме та інших великих містах функціонують англійськомовні *förskola* – *Futuraskolan*, *Olympen*, *Imagination International Preschool* тощо. Вони дотримуються національного куррикулуму, але використовують англійську як мову повсякденної комунікації. Це переважно приватний сегмент, що обслуговує родини експатів і свідомих білінгвальних шведських сімей.

Стандартний аргумент шведських освітніх політиків: шведські діти отримують значну іншомовну експозицію через медіасередовище. Телебачення і кіно у Швеції не дублюються, а супроводжуються субтитрами шведською. Як наслідок, до 9 років шведські діти вже володіють значним пасивним словником англійської. У PISA та EF EPI Швеція стабільно перебуває в п'ятірці серед країн, для яких англійська не є рідною. Цей кейс служить корисним контр-прикладом до тези, що раннє формальне навчання у дошкільці є неминучою умовою високого рівня володіння мовою.

Німеччина: 16 земель – 16 моделей

Дошкільна освіта в Німеччині регулюється на двох рівнях. На федеральному рівні діє Закон про допомогу дітям і молоді (*Sozialgesetzbuch VIII, SGB VIII*), який встановлює загальні рамки. На рівні земель – освітні плани (*Bildungspläne*) кожної з 16 федеральних земель (*Eurydice Germany, 2025*). Кіндергартен (*Kindergarten*) для дітей віком 3–6 років є добровільним; охоплення перевищує 90% [18]. Обов'язкова шкільна освіта починається з 6 років.

На федеральному рівні обов'язкове вивчення іноземної мови у *Kindergarten* не передбачене. Освітні плани земель послідовно ставлять у пріоритет *Sprachförderung* – підтримку німецької мови, що пояснюється високою часткою дітей із сімей мігрантів у багатьох регіонах [20]. *Bundesland*-варіація стосовно іноземної мови у первинній школі є істотною: у більшості земель (Північний Рейн-Вестфалія, Нижня Саксонія, Гессен) англійська вводиться з третього класу (8 років); у Баден-Вюртемберзі від 2018/19 року земельна політика щодо раннього викладання англійської зазнала змін, у результаті чого мова вивчається з третього класу, як і в переважній більшості земель; у Саарі через прикордонне розташування першою іноземною мовою є французька – з третього класу.

Двомовні (*bilinguale*) *Kitas* швидко зростають у великих містах – у Берліні, Гамбурзі, Мюнхені, Франкфурті, Кельні. Серед типових прикладів – *Platanus Schule* (Берлін), *SIS Berlin* (*Swiss International School*), *Jump Bilingual Kindergarten*, мережі *Phorms* і *Bavarian International School*. Усі вони дотримуються *Bildungsplan* відповідної землі, проте у щоденній взаємодії з дітьми застосовують принцип «одна особа – одна мова». Це переважно приватний або змішаний сегмент; систематичних державних білінгвальних програм у *Kita*-секторі на рівні цілої землі бракує.

Франція: *éveil à la diversité linguistique* з 4 років

Дошкільна освіта у Франції – école maternelle (PS, MS, GS – petite, moyenne, grande sections для дітей 3–6 років) – стала обов'язковою з 2019 року. Освітня діяльність регулюється Програмою навчання у школі maternelle, затвердженою бюлетенем ВО n° 25 від 24 червня 2021 року [25]. Відносини з іноземною мовою деталізує Note de service n° 22 від 28 травня 2019 року «Les langues vivantes étrangères à l'école maternelle» [23].

Французький підхід є концептуально найбільш опрацьованим серед країн вибірки. В його основі – поняття «*éveil à la diversité linguistique*» (пробудження до мовного розмаїття) [23; 19], яке реалізується у двох напрямках:

- напрям 1 – *éveil à la pluralité des langues*: знайомство з різноманіттям мов через регулярну експозицію до різних мовних звукових систем;
- напрям 2 – *première découverte d'une langue*: перше відкриття конкретної мови (зазвичай англійської), що починається з *moyenne section* (4 роки) і триває до *grande section* (6 років).

Систематичне вивчення мови починається на CP (*cours préparatoire* – перший клас, 6 років) із розрахунком 1,5 години на тиждень. Французькі офіційні документи прямо вказують максимальну тривалість сесій у *maternelle* – 15 хвилин, орієнтуючись на вікові межі довільної уваги [23].

Реалізація норми супроводжується розгорнутою методичною підтримкою: «*Guide pour l'éveil à la diversité linguistique en maternelle*» [15], «*Guide pour l'enseignement des langues vivantes – Oser les langues vivantes étrangères à l'école*» (липень 2019), доповідь Taylor & Manes-Bonnisseau [29]. Підхід ігровий, мультимодальний: *jeux de doigts*, *comptines*, *jeux de rondes*, мім, спів – інтегровані у домен «*Mobiliser le langage dans toutes ses dimensions*». Викладання здійснюють *professeurs des écoles* – вчителі початкової школи з магістерським дипломом, підготовлені в INSPE. Кожен такий вчитель проходить базову підготовку з однієї іноземної мови. Додатково функціонує національний голосовий помічник *Captain Kelly*, розвиваються *rôles linguistiques renforcés* з елементами CLIL.

Іспанія: *децентралізація + Bilingual Education Programme*

Дошкільна освіта в Іспанії (*Educación Infantil*) охоплює два цикли: 0–3 (зазвичай платний) і 3–6 років (безкоштовний у державному секторі, охоплення близько 97,7%). Базою регулювання є Органічний закон про освіту (*Ley Orgánica 2/2006 – LOE*), модифікований Органічним законом 3/2020 (*LOMLOE*) (*LOMLOE*, 2020), а також *Real Decreto 95/2022* [26], який встановлює мінімальні навчальні вимоги для всієї стадії *Educación Infantil*. Іспанська освітня система істотно децентралізована: 17 автономних спільнот можуть адаптувати до 50% куррикулуму. *LOMLOE* заохочує «перші наближення до іноземної мови, особливо у другому циклі» (3–6 років) [22], проте на федеральному рівні це не є обов'язком. Низка автономних спільнот – Мадрид, Андалусія, Галісія – самостійно ввели англійську з 3 років.

У 1996 році Міністерство освіти Іспанії підписало угоду з British Council про впровадження інтегрованого білінгвального куррикулуму у державних школах. Програма Bilingual Education Programme (BEP) стартувала з 43 шкіл і близько 1 200 дітей віком 3–4 роки; історичні цифри запуску наведено в офіційному звіті британо-іспанської оцінки [14]. Станом на 2023/24 рік програма охоплює близько 90 початкових і 58 середніх шкіл, понад 1 000 учителів у 10 автономних спільнотах, близько 40 000 дітей щорічно [13]. За оцінками дослідників, кількість учнів у регіональних білінгвальних програмах в Іспанії зросла з близько 240 000 у 2010/11 році до понад 1 мільйона у 2016/17 році [24]. Програма Comunidad de Madrid (запущена у 2004/05 році) з 2017/18 року поширила білінгвальне навчання на другий цикл Educación Infantil (3–5 років).

Базова відповідальність належить Consejería de Educación кожної автономної спільноти. Школа подає заявку на статус білінгвальної; для отримання потрібен достатній штат учителів зі знанням мови на рівні B2 (CEFR). Підтримуючу роль у мадридській моделі відіграють conversation assistants – носії мови. У Андалусії білінгвальна програма охоплює близько 1 000 початкових шкіл – приблизно 41% від загальної кількості [24].

Україна: запровадження обов'язкового вивчення з 01.09.2026

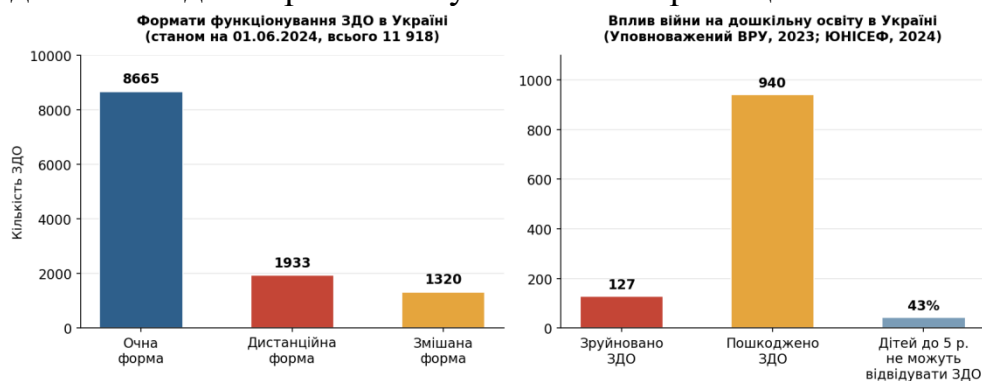
Раннє навчання англійської мови в Україні набуло обов'язкового характеру у червні 2024 року з прийняттям двох ключових законів. Закон України від 04.06.2024 № 3760-IX «Про застосування англійської мови в Україні» закріпив статус англійської мови як однієї з мов міжнародного спілкування і визначив сферу її застосування в освітньому процесі для дітей раннього, молодшого та середнього дошкільного віку. Закон України від 06.06.2024 року №3788-IX «Про дошкільну освіту» зі змінами передбачив запровадження обов'язкового вивчення англійської мови для дітей 5-6 річного віку. Лист МОН України від 26.02.2026 року № 1/3833-26 офіційно підтверджує, що з 1 вересня 2026 року вивчення англійської мови для дітей старшого дошкільного віку стає обов'язковою складовою освітнього процесу в усіх ЗДО. Вивчення передбачено освітнім напрямом «Мовлення дитини. Іноземна мова» варіативної складової Базового компонента дошкільної освіти України [2].

Наказом МОН від 12.06.2025 № 844 «Про затвердження Типових штатних нормативів закладів дошкільної освіти» введено посаду вчителя англійської мови з розрахунку 0,25 штатної одиниці на кожну групу старшого дошкільного віку. Це означає, що один вчитель англійської може обслуговувати чотири групи 5–6-річних дітей у межах однієї установи (або поєднувати ставки в кількох ЗДО для повного навантаження).

Реалізація норми відбуватиметься через ланцюг МОН → обласні державні адміністрації → відділи (управління) освіти ТГ → ЗДО. Підтримку забезпечують кілька паралельних інструментів: платформа НУМО (національна цифрова платформа для дошкілля, створена МОН за сприяння ЮНІСЕФ; містить ресурси,

серіали, рекомендації для педагогів і батьків); Національна онлайн-платформа професійного розвитку педагогів (МОН + British Council + Cambridge University Press & Assessment; розділ «Preschool Educators» – 5 методичних секцій, 49 матеріалів, 30 годин); методичний poradnik для вихователів [1].

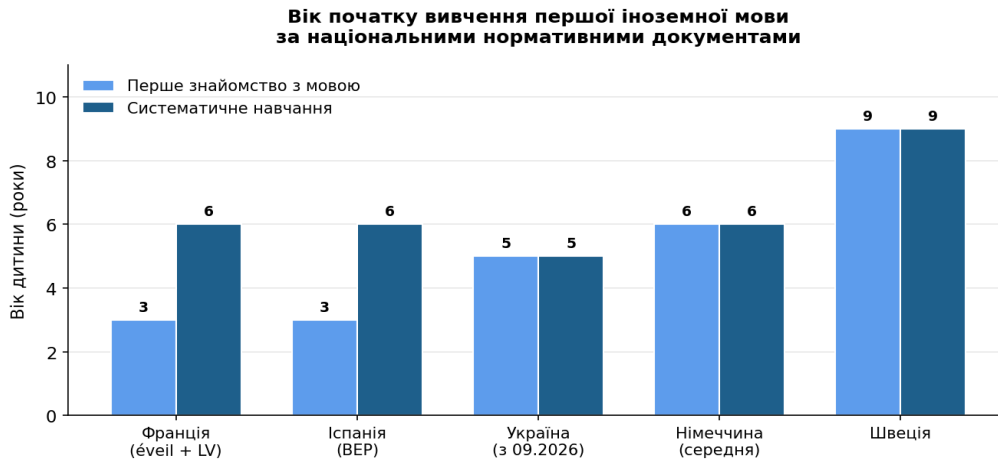
Систематичні дослідження засвідчують значні структурні розриви, з якими стикається запровадження обов'язкової англійської. За даними МОН України (2024), станом на 1 червня 2024 року в Україні функціонувало 11 918 закладів дошкільної освіти, з них 8665 – в очній формі, 1933 – у дистанційній, 1320 – у змішаній; охоплення дошкільною освітою складало 73,1%. Згідно з інформацією Уповноваженого ВРУ з прав людини (2023), з початку повномасштабної агресії зруйновано 127 закладів дошкільної освіти та пошкоджено 940. Дослідження ЮНІСЕФ в Україні (2024) фіксує, що 43% дітей віком до 5 років не мають змоги відвідувати дитячий садок через нестачу безпечних приміщень.

Рис. 3. Стан дошкільної освіти України в умовах війни (за даними МОН України, 2024; Уповноважений ВРУ, 2023; ЮНІСЕФ, 2024)

У Донецькій, Луганській і Херсонській областях дошкільна освіта функціонує фрагментарно або не функціонує взагалі. У містах-мільйонниках поряд із державним сектором прогресують приватні білінгвальні групи й онлайн-курси, однак у сільській місцевості та на прифронтових територіях діти часто залишаються поза будь-яким системним іншомовним впливом.

Узагальнення нашого аналізу: серед країн вибірки обов'язкове вивчення іноземної мови у дошкільлі формально передбачене лише у Франції (з 4 років) і частково в Іспанії (регіонально, з 3 років). Швеція і Німеччина системно не передбачають іноземної мови у дошкільному сегменті. Україна з 1 вересня 2026 р. приєднується до групи країн з обов'язковим раннім навчанням англійської, орієнтованим на 5–6-річних дітей.

Рис. 4. Вік початку вивчення першої іноземної мови за національними нормативними документами у країнах вибірки та в Україні
Рекомендації для України на основі європейського досвіду

Зіставлення моделей дозволяє виокремити чотири групи рішень, спроможних для адаптації в українській системі дошкільної освіти.

Французький принцип обмеження тривалості сесій (≤ 15 хвилин). Note de service n° 22 (Note de service, 2019) та Programme d’enseignement de l’école maternelle [25] чітко регламентують максимальну тривалість сесій з іноземної мови у maternelle – 15 хвилин. Цей орієнтир спирається на емпіричні дані про вікові межі довільної уваги. Запозичення норми у методичних рекомендаціях МОН України дозволило б захистити дітей від невиннованого перевантаження і стандартизувати очікування педагогів. Для молодшого дошкільного віку (3–4 р.) український практичний досвід підказує доцільність ще коротшого формату – 5–10 хвилин.

Іспанська модель партнерства з міжнародними організаціями. Bilingual Education Programme в Іспанії (1996+) [13] демонструє ефективність майже 30-річного партнерства Міністерства освіти з British Council. Україна у 2024–2026 рр. де-факто пішла цим шляхом, створивши Національну онлайн-платформу професійного розвитку педагогів спільно з British Council та Cambridge UP. Іспанський досвід вказує на доцільність розширення партнерства на регіональний рівень (за моделлю Comunidad de Madrid), запровадження мережі мовних асистентів-носіїв (auxiliares de conversación) – особливо актуально для українських ЗДО з низькою кадровою забезпеченістю – та встановлення обов’язкової вимоги B2 (CEFR) для педагогів програми.

Німецький досвід: централізація як перевага. Уведене наказом МОН від 12.06.2025 р. № 844 рішення про 0,25 штатної одиниці вчителя англійської на групу старшого дошкільного віку нагадує німецьку модель спеціалізованої мовної підтримки в Kita. Однак німецький досвід попереджує: без єдиних федеральних методичних рамок реалізація розпадається на 16 різномірних моделей з нерівними результатами. Україна, маючи централізоване

регулювання, має шанс уникнути цієї пастки за умови швидкої розробки єдиного парціального куррикулуму для англійської мови у старших групах ЗДО.

Шведська альтернатива через медіа і батьків. Швеція демонструє, що високе пасивне володіння англійською мовою у популяції може формуватися без раннього обов'язкового навчання у дошкіллі: через зміни в медіапросторі (відсутність дубляжу, поширення субтитрів) та домашню мовну політику родин. Розширення доступу до англійськомовного дитячого медіаконтенту з субтитрами замість дублювання може стати дешевшим і більш масовим інструментом, ніж саме лише систематичне навчання у ЗДО. У реаліях війни ця логіка набуває додаткової практичної ваги: офлайн-аудіо- та відеоматеріали (без потреби інтернету), короткі ігрові сесії з англійської у безпекових укриттях та активніше залучення батьків як домашніх мовних фасилітаторів дозволили б компенсувати перерви у роботі ЗДО і нерівномірний доступ до них у різних регіонах України.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Зіставлення нормативної бази та практики раннього навчання англійської мови у Швеції, Німеччині, Франції, Іспанії та в Україні підводить до кількох узагальнень.

По-перше, серед країн вибірки лише Франція реалізує системне обов'язкове раннє навчання іноземної мови у дошкіллі: з 4 років, через концепт «*éveil à la diversité linguistique*» і з нормованим обмеженням сесій до 15 хвилин. Іспанія демонструє регіонально варіативну реалізацію через Bilingual Education Programme. Німеччина і Швеція системно не передбачають іноземної мови у дошкільному сегменті, відкладаючи її на обов'язкову школу – у Німеччині з варіацією за землями, у Швеції – приблизно з 9 років.

По-друге, Україна з 1 вересня 2026 р. приєднується до групи країн з обов'язковим раннім навчанням англійської мови у дошкіллі для 5–6-річних дітей; найближчою референтною моделлю є французька, з частковими паралелями до іспанської. Інституційний ланцюг впровадження сформовано (МОН → ОДА → ТГ → ЗДО, посада вчителя англійської з розрахунку 0,25 ставки на групу), однак методичне забезпечення потребує суттєвого допрацювання – розширення корпусу навчальних матеріалів, розробки парціальних програм та підтримки педагогів на регіональному рівні.

По-третє, спільні чинники успіху раннього іншомовного навчання у країнах вибірки охоплюють: високе охоплення ЕСЕС дітей 3+ років ($\geq 90\%$), кваліфікований персонал з магістерським дипломом, методичне обмеження тривалості сесій, інтеграцію іноземної мови у природні домени дитячого розвитку (гра, спів, рух). Жоден з цих параметрів Україна сьогодні не виконує в повному обсязі.

Окремий рядок аналізу – воєнний контекст. Жодна з європейських моделей не проектувалася під умови повномасштабної війни, повітряних тривог, руйнування інфраструктури і масового переміщення. Український досвід тому потребує оригінальних адаптивних рішень: коротких ігрових сесій в укриттях,

аудіо- і відеоматеріалів без потреби інтернету, активного залучення батьків як домашніх мовних фасилітаторів.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у поглибленому порівняльному аналізі окремих елементів європейських моделей (зокрема французької концепції «*éveil à la diversité linguistique*» та іспанської ВЕР) з точки зору адаптації до української нормативно-методичної бази; у вивченні регіональних варіацій впровадження раннього навчання англійської у дошкільні країні ЄС, не охоплених цією статтею; а також у моніторингу процесу впровадження обов'язкової англійської мови в українських ЗДО з 2026/2027 навчального року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Англійська мова в дошкільні: методичний poradnik для вихователів / уклад. М. Мочикіна, Д. Голован. Київ : МОН України / видавництво «Лінгвіст», 2024. URL: <https://mon.gov.ua/news/anhliiska-mova-v-doshkilli-metodychnyi-poradnyk-dlia-vykhovateliv> (дата звернення: 15.04.2026).
2. Базовий компонент дошкільної освіти України (Державний стандарт дошкільної освіти). Київ, 2021.
3. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти : навч.-метод. посіб. для вихователів дошкільн. навч. закл. 4-те вид., доопрац. і доповн. Харків : Ранок, 2013. 192 с.
4. Закон України «Про дошкільну освіту» (нова редакція, 2024 р., чинний з 01.01.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20> (дата звернення: 15.04.2026).
5. Закон України «Про застосування англійської мови в Україні» від 04.06.2024 № 3760-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20> (дата звернення: 15.04.2026).
6. Лист МОН України № 1/3833-26 від 26.02.2026 «Про застосування англійської мови в закладах дошкільної освіти». URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/96499> (дата звернення: 15.04.2026).
7. Міністерство освіти і науки України. Рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти у 2024/2025 навчальному році. Київ, 2024. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/08/28/rekomendatsiyi-shchodo-orhanizatsiyi-osvitnoho-protsesu-doshkilna-osvita-2024.pdf> (дата звернення: 15.04.2026).
8. Наказ МОН України від 12.06.2025 № 844 «Про затвердження Типових штатних нормативів закладів дошкільної освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0994-25> (дата звернення: 15.04.2026).
9. Нікітіна О. О. Роль і місце англійської мови в освітньому просторі сучасного закладу дошкільної освіти. Scientific Collection «InterConf+». 2024. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/2709-4685/article/view/6811> (дата звернення: 15.04.2026).
10. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні. Розділ «Грубі порушення прав дитини внаслідок збройної агресії проти України». Київ, 2023. URL: <https://ombudsman.gov.ua/childrenofwar-2023> (дата звернення: 15.04.2026).
11. ЮНІСЕФ Україна. Життя дітей під час війни. Лютий 2024. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/43321/file/The%20summary%20report%20of%20the%20Survey%20of%20Ukrainian%20parents_ua.pdf.pdf (дата звернення: 15.04.2026).

12. Шкваріна Т. М. Методика навчання іноземної мови дошкільників : навч. посіб. Київ: Освіта України, 2007. 300 с.
13. British Council Spain. Bilingual education in Spain. URL: <https://www.britishcouncil.es/en/partnerships/success-stories/bilingual> (last accessed: 15.04.2026).
14. Dobson, A., Pérez Murillo, M. D. & Johnstone, R. Bilingual Education Project Spain : Evaluation Report. Madrid : Ministerio de Educación / British Council, 2010.
15. Eduscol. Guide pour l'éveil à la diversité linguistique en maternelle. Paris : Direction générale de l'enseignement scolaire, 2023. URL: <https://eduscol.education.gouv.fr/sites/default/files/document/guide-pour-l-eveil-la-diversite-linguistique-en-maternelle-100770.pdf> (дата звернення: 15.04.2026).
16. Education and Training Monitor 2025: Comparative Report. European Commission, 2025. URL: <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor/> (дата звернення: 15.04.2026).
17. European Commission/EACEA/Eurydice. Key Data on Teaching Languages at School in Europe – 2023 Edition. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2023.
18. Eurostat. Early childhood education statistics. 2025. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Early_childhood_education_statistics (дата звернення: 15.04.2026).
19. Eurostat. Foreign language learning statistics. 2025. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Foreign_language_learning_statistics (дата звернення: 15.04.2026).
20. Eurydice. Germany – Educational Guidelines. 2025. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurypedia/germany/educational-guidelines> (дата звернення: 15.04.2026).
21. Lanza E. Multilingualism and the family. Handbook of Multilingualism and Multilingual Communication / ed. by P. Auer, L. Wei. Berlin : Mouton de Gruyter, 2007. P. 45–67.
22. Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre (LOMLOE), por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. BOE, 30.12.2020.
23. Note de service n° 22 du 28 mai 2019 – Les langues vivantes étrangères à l'école maternelle. Bulletin officiel n° 22 du 29 mai 2019. URL: <https://www.education.gouv.fr/bo/19/Hebdo22/MENE1915455N.htm> (дата звернення: 15.04.2026).
24. Otto A., Rascón-Moreno D., Alcalde-Peñalver E., García-Laborda J. Bilingual education in Spain: A critical look at current trends. Revista de Educación. 2024. Vol. 403. P. 1–8.
25. Programme d'enseignement de l'école maternelle. Bulletin officiel n° 25 du 24 juin 2021. Ministère de l'Éducation nationale, 2021.
26. Real Decreto 95/2022, de 1 de febrero, por el que se establece la ordenación y las enseñanzas mínimas de la Educación Infantil. BOE, 02.02.2022.
27. Skolverket. Curriculum for the Preschool – Lpfö 18. Stockholm : Swedish National Agency for Education, 2018.
28. Spolsky B. Language Policy. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 264 p.
29. Taylor A., Manes-Bonnisseau C. Propositions pour une meilleure maîtrise des langues vivantes étrangères, oser dire le nouveau monde. Rapport au ministre de l'Éducation nationale, 2018.

REFERENCES

1. Anhliiska mova v doskilli: metodychnyi poradnyk dlia vykhovateliv [English Language in Preschool: Methodological Guide for Educators] / comp. M. Mochykina, D. Holovan. Kyiv : MON

- Ukrainy / vydavnytstvo «Linhvist», 2024. URL: <https://mon.gov.ua/news/anhliiska-mova-v-doshkilli-metodychnyi-poradnyk-dlia-vykhovateliv> (data zvernennia: 15.04.2026) [in Ukrainian].
2. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity Ukrainy (Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity) [The Basic Component of Preschool Education in Ukraine]. Kyiv, 2021 [in Ukrainian].
3. Bohush A. M. Movlenniievi komponent doshkilnoi osvity [The Speech Component of Preschool Education]. 4th ed. Kharkiv : Ranok, 2013. 192 p. [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro doshkilnu osvitu» [Law of Ukraine «On Preschool Education»] (new edition, 2024, in force from 01.01.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20> ((data zvernennia: 15.04.2026) [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy «Pro zastosuvannia anhliiskoi movy v Ukraini» vid 04.06.2024 № 3760-IX [Law of Ukraine «On the Use of the English Language in Ukraine» of 04.06.2024 No. 3760-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20> ((data zvernennia: 15.04.2026) [in Ukrainian].
6. Lyst MON Ukrainy № 1/3833-26 vid 26.02.2026 [Letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 1/3833-26 of 26.02.2026]. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/96499> (data zvernennia: 15.04.2026) [in Ukrainian].
7. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Rekomendatsii shchodo orhanizatsii osvitnoho protsesu v zakladakh doshkilnoi osvity u 2024/2025 navchalnomu rotsi [Recommendations on organizing the educational process in preschool education institutions in the 2024/2025 academic year]. Kyiv, 2024. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/08/28/rekomendatsiyi-shchodo-orhanizatsiyi-osvitnoho-protsesu-doshkilna-osvita-2024.pdf> ((data zvernennia: 15.04.2026) [in Ukrainian].
8. Nakaz MON Ukrainy vid 12.06.2025 № 844 [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine of 12.06.2025 No. 844]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0994-25> ((data zvernennia: 15.04.2026) [in Ukrainian].
9. Nikitina O. O. Rol i mistse anhliiskoi movy v osvitnomu prostori suchasnoho zakladu doshkilnoi osvity [The Role and Place of The English Language in The Educational Space of a Modern Preschool Institution]. Scientific Collection «InterConf+». 2024. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/2709-4685/article/view/6811> (data zvernennia: 15.04.2026) [in Ukrainian].
10. Upovnovazhenyi Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny. Shchorichna dopovid Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny [Annual Report of the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights]. Kyiv, 2023. URL: <https://ombudsman.gov.ua/childrenofwar-2023> (data zvernennia: 15.04.2026) [in Ukrainian].
11. UNICEF Ukraine. Zhyttia ditei pid chas viiny [Children's Lives during the War]. February 2024. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/43321/file/The%20summary%20report%20of%20the%20Survey%20of%20Ukrainian%20parents_ua.pdf.pdf (data zvernennia: 15.04.2026) [in Ukrainian].
12. Shkvarina T. M. Metodyka navchannia inozemnoi movy doshkilnykiv [Methodology of Foreign Language Teaching for Preschool Children]. Kyiv : Osvita Ukrainy, 2007. 300 p. [in Ukrainian].
13. British Council Spain. Bilingual education in Spain. URL: <https://www.britishcouncil.es/en/partnerships/success-stories/bilingual> (data zvernennia: 15.04.2026).
14. Dobson, A., Pérez Murillo, M. D. & Johnstone, R. Bilingual Education Project Spain : Evaluation Report. Madrid : Ministerio de Educación / British Council, 2010.
15. Eduscol. Guide pour l'éveil à la diversité linguistique en maternelle. Paris : Direction générale de l'enseignement scolaire, 2023.
16. Education and Training Monitor 2025: Comparative Report. European Commission, 2025.

17. European Commission/EACEA/Eurydice. Key Data on Teaching Languages at School in Europe – 2023 Edition. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2023.
18. Eurostat. Early childhood education statistics. 2025.
19. Eurostat. Foreign language learning statistics. 2025.
20. Eurydice. Germany – Educational Guidelines. 2025.
21. Lanza E. Multilingualism and the family. Handbook of Multilingualism and Multilingual Communication / ed. by P. Auer, L. Wei. Berlin : Mouton de Gruyter, 2007. P. 45–67.
22. Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre (LOMLOE). BOE, 30.12.2020.
23. Note de service n° 22 du 28 mai 2019. Bulletin officiel n° 22 du 29 mai 2019.
24. Otto A., Rascón-Moreno D., Alcalde-Peñalver E., García-Laborda J. Bilingual education in Spain: A critical look at current trends. Revista de Educación. 2024. Vol. 403. P. 1–8.
25. Programme d'enseignement de l'école maternelle. Bulletin officiel n° 25 du 24 juin 2021.
26. Real Decreto 95/2022, de 1 de febrero. BOE, 02.02.2022.
27. Skolverket. Curriculum for the Preschool – Lpfö 18. Stockholm, 2018.
28. Spolsky B. Language Policy. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 264 p.
29. Taylor A., Manes-Bonnisseau C. Propositions pour une meilleure maîtrise des langues vivantes étrangères. Rapport au ministre de l'Éducation nationale, 2018.

**EARLY ENGLISH LANGUAGE LEARNING FOR PRESCHOOL CHILDREN IN
EUROPEAN UNION COUNTRIES AND IN UKRAINE:
A COMPARATIVE ANALYSIS OF REGULATIONS AND PRACTICE**

Andriy VYSHNEVSKYI

PhD Student at the General Pedagogy
and Preschool Education Department of
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
Drohobych, Ukraine
ORCID: 0009-0003-0369-9910
e-mail: vyshnevskyi92@gmail.com

Abstract. The article presents a comparative analysis of the legal framework and practice of early English language learning at preschool level in four European Union member states (Sweden, Germany, France, Spain) and in Ukraine. The source base includes Eurydice, Eurostat documents, regulations of the national ministries of education, and Ukraine's current legislative framework. Three implementation models are identified: centrally mandated (France), decentralized voluntary (Germany), and regional programmatic (Spain); the Swedish case is considered as a counter-example of a system with no early compulsory foreign language. Following the introduction of compulsory English from age five as of 1 September 2026, Ukraine is moving towards the French model but without comparable methodological support. The paper proposes a set of practical solutions adaptable to the Ukrainian context – short session limits (15 minutes), partial-load English teachers (German pattern), and partnerships with international organizations (Spanish pattern).

Keywords: early foreign language learning, early childhood education, English language, comparative education, education policy, Eurydice, language awareness, bilingual education programme.

*Стаття надійшла до редакції 16.03.2026 р.
Стаття прийнята до друку після рецензування 30.03.2026 р.
Стаття опублікована 15.06.2026 р.*